

שהפסוק בא להתייר מילה בצרעת גם באופן שכוונתו לשם טהרה ולא רק לשם מילה (רשב"א בשם רמב"ן).

ומוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִסְקֵי רִישֵׁיהֶם וְלֹא יְמוּת. והברייתא שאמרה 'אם עברה עברה', אין כוונתה שיתכן והצרעת לא תעבור, שהרי הוא 'פסיק רישיה' ובודאי תעבור, אלא כוונתה שאפילו 'עברה' – שהרי אי אפשר שלא תעבור – 'עברה' ואין בכך איסור, כיון שאינו מתכוין (ריטב"א המיוחס לר"ן).

בְּאוֹמֵר לְקִץ בְּהֶרְתּוֹ הוּא מִתְּכַוֵּן – שאומר המצורע למוהל שכוונתו שתקצץ בהרתו ויטהר (רש"י), ומכאן ראה שאיסור קציצת בהרת היא הן על הנקצץ והן על הקוצץ, כי אם האיסור רק על הקוצץ, איך מועילה כוונת הנקצץ שהיא להטהר (פנים יפות דברים כד, ח, וכן כתב מתחילה המשנה למלך טומאת צרעת י, א), ויש סוברים, שאין איסור על הנקצץ, אלא שמאחר והמוהל הוא שליחו של הנימול, כשהנימול מתכוין לשם טהרה מועילה כוונתו לחייב את הקוצץ (משנה למלך שם במסקנת דבריו, מנחת חינוך מצוה תקפד אות ה).

בְּאוֹמֵר אֲבִי הֵבֵן לְקִץ בְּהֶרְתּוֹ דִּבְנֵי הוּא קָא מִתְּכַוֵּן. 'אומר' לאו דוקא, אלא נעשה כאומר, שאנן סהדי שנוח לו לאב לקוץ בהרת בנו ולא יהא מצורע, ולכן לא הקשתה הגמ' שהאב יאמר בפירוש שאינו מתכוין לטהר את בנו וכך לא יעקר הלאו (ריטב"א).

וְאִי אִיכָא אַחַר לְעֵיבֵד אַחַר – שאחר שאינו מתכוין לטהר ימול את הבהן, ולא יעמוד שם האב בשעת המילה (רש"י), דהיינו שלא ימול בשליחותו [וכמבואר בשו"ע (י"ד רסח, ט, ומקורו מהטור שם בשם בעל העיטור) שהאב עומד אצל המוהל להודיע שהוא שלוחו], כי אם ימול בשליחותו, מאחר ומצות המילה מוטלת על האב והוא מתכוין לטהר, יעבור האב על האיסור אף שהמוהל אינו מתכוין לטהר, משום ש'שלוחו של אדם כמותו', ואי אפשר לחלק את השליחות לחצאין ולומר שהוא שלוחו רק לחתיכת הערלה ולא לקציצת הבהרת, כי אי אפשר לזה בלא זה והכל מעשה אחד הוא (נ"פ משנה למלך שם, ברוך טעם עשה דוחה לא תעשה דין ג, א, וראה פמ"ג יו"ד כח שפ"ד יד שביאר, מדוע אם היה מל בשליחות האב היה עובר האב על איסור קציצת בהרת אף שאין שליח לדבר עבירה).

אִם אֵתָּה יְכוֹל לְקַיֵּם שְׁנֵיהֶם מוֹטֵב וְכוּ', שכוין שהיתר קציצת מילה בצרעת הוא גזירת הכתוב [שהרי בעלמא אין עשה דוחה עשה ולא תעשה], אינו בגדר 'הותרה' אלא 'דחוייה', ולכן אם אפשר לקיים שניהם אין דחיה (תוס' לעיל קל, ב ד"ה שלא, ע"פ דברי יחזקאל יב, ג). ויש סוברים, שגדר ההיתר הוא 'הותרה', ושאלת הגמ' היא זה גופא, למה הוצרך הכתוב להתייר בגדר 'הותרה' ואפילו אם אפשר לקיים שניהם, ולא רק בגדר 'דחוייה' ואם אפשר לקיים שניהם לא ידחה, ומתרתת הגמ' שהוא בכדי שיוכל האב למול כשאין אחר שימול (ריטב"א המיוחס לר"ן, בשם הרא"ה), וכיון שהוא 'הותרה', אפילו אם יש אחר שיכול למול יכול האב למול (דברי יחזקאל שם, יד, וראה מה שכתבנו לעיל קל, ב ד"ה שלא ברצון).

מָנָא הֵנִי מִיְלִי, שאמנם בשבת יש כמה לאוין ועשה, ולכן הוצרכה הגמ' לעיל (קלג, ב) לריבוי של 'בויס' ללמד שאפילו מילה בזמנה דוחה שבת, אבל ביום טוב סוברת כעת הגמ' שיש בו רק לא תעשה, ועל כן שואלת שיבוא עשה של מילה וידחה לא תעשה של יום טוב (מהר"ם ש"י).

דְּבַר שְׂאִין מִתְּכַוֵּן הוּא, ואף שהוא מתכוין לקצוץ את הערלה שיש בה בהרת, רק שאינו מתכוין לטהר, נחשב 'דבר שאין מתכוין' ולא 'מלאכה שאינה צריכה לגופה', משום שיש חילוק בין איסור קציצת צרעת לשאר איסורים, שהתורה לא כתבה בפירוש 'השמר בנגע הצרעת שלא תקוץ', אלא 'השמר בנגע הצרעת שיזהר לטהרו רק בהוראת כהן, הרי שלא עצם קציצת הצרעת אסורה, אלא מה שהוא מטהר עצמו, ומה שקציצה אסורה הוא משום שבכך מטהר עצמו, ולכן אם קוצץ למטרה אחרת ולא כדי לטהר עצמו נחשב 'דבר שאין מתכוין' (רשב"א; ריטב"א בת"י שני). או שדוקא לענין שבת יש חילוק בין 'מלאכה שאינה צריכה לגופה' ל'דבר שאין מתכוין', אבל בשאר איסורים הגדרתם אחת, ואין לחלק ביניהם (ריטב"א בת"י ראשון).

לֹא נִצְרָא אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר דְּבַר שְׂאִין מִתְּכַוֵּן אִסוּר, וממה שצריכים פסוק מיוחד להתייר קציצת בהרת לצורך מילה, מוכח ש'דבר שאין מתכוין' לרבי יהודה אסור מדאורייתא, ושלא כדעת רבותינו הצרפתים שאסור רק מדרבנן (רשב"א כאן, ובכתובות ה, ב). ויש סוברים, שבכל התורה כולה אסור לרבי יהודה מדאורייתא, ורק גבי שבת ש'מלאכת מחשבת' אסרה תורה, אסור מדרבנן (מאירי, וראה רש"י לעיל קכא, ב ד"ה דילמא, ותוס' לעיל מא, ב ד"ה מיחם).

מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִסְקֵי רִישֵׁיהֶם וְלֹא יְמוּת, שכוין שהמלאכה תיעשה בוודאות, הרי זה כמתכוין (רש"י סוכה לג, ב ד"ה והא), שכוין שהתוצאה מוכרחת מהמעשה, אנו סהדי שעושה המלאכה מתכוין אף לתוצאה זו (ראה רא"ש לעיל טז, ח), שכל פעולה שהאדם יודע שתיעשה על ידו, ידיעתו מחשיבה אותו כמכוון על כך (ראה ח"י ר' שמואל כתובות ז, ב), ויש מפרשים, שכוין שהתוצאה מוכרחת מהמעשה, די בכוונה על המעשה, ואין צריך שיכוון על התוצאה (ראה ח"י ר' שמואל שם).

בְּתַר דְּשִׁמְעָה מִרְבָּא סְבָרָה, ואף שרבה לחוד הוא בעל המימרא, כיון שבמקומות רבים אביי ורבא חולקים וכאן הסכים אביי לדעת רבא, נקטה הגמ' לשון 'אביי ורבא דאמרי תרווייהו' (שפת אמת).

'הַשְּׁמֵר בְּנֶגַע הַצֶּרַע לְשִׁמּוֹר מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת, לַעֲשׂוֹת אִי אֵתָּה עוֹשֶׂה וְכוּ', ומה שלעיל (קלג, ב) למדנו מ'לעשות' איסור עשה בקציצת בהרת, וכאן אנו למדים היתר סיב ומוט, היינו משום שהפסוק בא להתייר סיב ומוט, וממה שהתיר רק סיב ומוט אנו למדים שמוותר רק כשאינו מתכוין, אבל אם מתכוין אסור, ולא הבא מכלל עשה – עשה' (רשב"א), או משום שתיבת 'לעשות' כתובה פעמיים – 'השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר יורו וגו' תשמרו לעשות' (תוס' שם ד"ה הא, בת"י השני, ע"פ מהרש"ל שם), או שהברייתא כאן חולקת על האמור לעיל, ולדעתה יש בקציצת בהרת איסור לא תעשה בלבד (רמב"ם מילה א, ט, וטומאת צרעת י, ה, שפסק כברייתא זו, וראה משנה למלך שם בביאור טעמו, וראה עוד בביאורנו לעיל קלג, ב ד"ה כגון).

אֶבֶל עוֹשֶׂה אֵתָּה בְּסִיב שְׁעַל גְּבִי רְגְלוֹ וְכוּ', ומכל מקום צריכים פסוק להתייר מילה בצרעת, אף שאם לצורך הרשות מותר לעשות קל וחומר לדבר מצוה, משום שהעושה בסיב אינו עושה זאת לשם קציצה, אלא במלאכתו הוא עוסק והצרעת נקצצת ממילא, לא כן מילה בצרעת שקוצץ בידיים ומתכוין לקצוץ, רק שאין כוונתו לשם טהרה, ולכן יש צורך בפסוק להתיירו (רשב"א), או